دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهر
فصلنامه‌ی علمی-پژوهشی فضای جغرافیایی

سال پانزدهم، شماره‌ی ۴۹
بهار ۱۳۹۴، صفحات ۱۸۷-۱۶۹

سیامک آزادی[۱]
محمد شریعتمداری[۲]

تدوین و اولویت بندی استراتژی‌های توسعه اکوتوریسم با استفاده از مدل SWOT و روش منطق شهودی در استان کرمانشاه

تاریخ دریافت: ۹۱/۱۱/۰۸ تاریخ پذیرش: ۹۲/۰۶/۱۲

چکیده

اکوتوریسم همواره به‌عنوان یکی از انواع پرجاذبه گردشگری شناخته شده و با توجه به آن‌که نسبت به سایر حوضه‌های گردشگری نیازمندی کم‌تری را به سرمایه گذاری داراست، توجه بسیاری از کارشناسان و مدیران را به خود جلب کرده است. با توجه به وجود پتانسیل‌های طبیعی قابل توجه و تنوع اقلیم در استان کرمانشاه و نیز ضرورت برنامه‌ریزی راهبردی در این حوضه، هدف اصلی مطالعه حاضر تدوین استراتژی‌های توسعه اکوتوریسم در استان کرمانشاه با بهره‌گیری از مدل SWOT و روش منطق شهودی می‌باشد. از روش SWOT برای استخراج استراتژی‌های ممکن، با توجه به عوامل داخلی و خارجی، استفاده شده و برای اولویت‌بندی و گزینش استراتژی‌های برتر، با درنظرگیری مشکل عدم دسترسی کامل به اطلاعات، از روش منطق شهودی بهره گرفته شده است. در نهایت دو استراتژی واگذاری مدیریت و بهره‌برداری از مناطق شناسایی شده اکوتوریسم به بخش خصوصی و برنامه‌ریزی به‌منظور ایجاد تورهای تلفیقی اکوتوریسم و سایر حوضه‌های اولویت‌دار گردشگری در استان به‌عنوان استراتژی‌های اولویت‌دار توسعه اکوتوریسم برگزیده شده‌اند.

کلید واژه‌ها: اکوتوریسم، برنامه‌ریزی راهبردی، مدل SWOT، روش منطق شهودی، استان کرمانشاه.

۱- عضو هیات علمی پژوهشکده توسعه کالبدی، جهاد دانشگاهی استان کرمانشاه. E-mail: Azadi.jdk@gmail.com
۲- دانشجوی دکتری مهندسی صنایع، دانشگاه تربیت مدرس. E-mail: M.shariatmadari@modares.ac.ir

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

مقدمه

گردشگری یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های عصر حاضر است که زندگی بشر امروزی را با اعمال تغییراتی در اوضاع اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی دگرگون نموده است. در سراسر جهان گردشگری به‌عنوان یک ابزار جهت کسب منافع اقتصادی برای یک کشور یا منطقه‌ای خاص مورد توجه قرار گرفته است (اکلس[3]، ۱۹۹۵: ۲۱). امروزه گردشگری به اندازه‌ای در توسعه اقتصادی-اجتماعی کشورها اهمیت پیدا کرده که اقتصاددانان آن را صادرات نامرئی نام نهادند (شاو[4]، ۲۰۰٤: ۵۰۰) و از آن به‌عنوان رکن اصلی توسعه پایدار یاد می‌کنند.

براساس آمار سازمان جهانی گردشگری[5] در سال ۲۰۱۰ از هر ۱۲/۳ شغل در سراسر دنیا یک شغل مربوط به صنعت گردشگری بوده و این حوضه ۸/۱ درصد از کل مشاغل جهان را به خود اختصاص داده است (دبلیو.تی.ا[6]،۲۰۱۰: ۱۷). از سوی دیگر بر اساس گزارش سازمان جهانی گردشگری در سال ۲۰۱۱، رشد حدود ٤/٦ درصدی گردشگران جهان نسبت به سال ۲۰۱۰ آن هم علی‌رغم بحران اقتصادی اروپا و نیز بحران سیاسی منطقه خاورمیانه حاکی از روند رو به رشد حوضه گردشگری است (دبلیو.تی.ا، ۲۰۱۱: ۳٤). در خصوص پتانسیل درآمدزایی صنعت گردشگری نیز مطالعات سازمان جهانی گردشگری نشان می‌دهد که یک دلار درآمد مستقیم گردشگری نسبت به صنعت،٤/۳ برابر افزایش ارزش پیدا خواهد کرد. هم‌چنین اشتغال ایجاد شده به وسیله گردشگری به ازاء هر گردشگر به افزایش ۵ فرصت شغلی منجر خواهد شد (بین[7]، ۲۰۰۸: ۸٤).

از بین انواع گردشگری، اکوتوریسم و جذب گردشگرانی که به منظور دیدن مناظر طبیعی به منطقه‌ای مسافرت می‌کنند، نسبت به سایر انواع گردشگری، با کم‌ترین سرمایه‌گذاری میسر می‌گردد (جیانگ[8]، ۲۰۰۸: ۲۳). اهمیت این حوضه از گردشگری تا آن‌جاست که سال ۲۰۰۲ میلادی از طرف سازمان ملل متحد به‌عنوان سال بین‌المللی اکوتوریسم مطرح شد (ویور و لاوتن[9]، ۲۰۰۷: ۱۱٦۸).

تدوین استراتژی را می‌توان متشکل از سه مرحله دانست: مرحله ورودی، مرحله مقایسه، مرحله تصمیم‌گیری (دیوید، ۱۳۷۹: ۲٤). از بسیاری از روش‌ها و تکنیک‌ها می‌توان برای گذر از مراحل ورودی و مقایسه و نیز آنالیز موقعیت‌های استراتژیک در فرایند مدیریت استراتژیک استفاده کرد. از این میان روش آنالیز و تحلیل نقاط قوت و

3- Eccles
4- Shaw
5- World Tourism Organization
6- W.T.O
7- Bin
8- Jiang
9- Weaver & Lawton

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

ضعف، فرصت‌ها و تهدیدات[10] که به آنالیز سوات معروف است، متداول‌ترین روش به حساب می‌آید (هیل و وستبروک[11]، ۱۹۹۷: ۱۵۷). برای مرحله تصمیم‌گیری نیز روش‌های متعددی پیشنهاد شده است. استفاده از ماتریس برنامه‌ریزی کمی (QSPM) یکی از این روش‌ها به شمار می‌آید (دیوید، ۱۳۷۹). از دیگر روش‌های به‌کار رفته برای این مرحله می‌توان به استفاده از فرایند تحلیل سلسله مراتبی (کورتیلا[12] و همکاران، ۲۰۰۰: ۱۲)، و فرایند تحلیل شبکه‌ای (یوکسل و داگدویرن، ۲۰۰۷: ۱۱۵) اشاره کرد. از طرفی بایستی توجه داشت که انتخاب بهترین استراتژی یک فرایند تصمیم گیری با معیارهای چندگانه[13] است که تعداد زیادی از معیارها برای ارزیابی آن مورد نیاز است. در دو دهه گذشته، روش منطق شهودی[14] برای مسأله تصمیم گیری با معیارهای چندگانه پیشنهاد و توسعه داده شد. این روش تاکنون در حوضه‌های مختلف مدیریت و مهندسی کاربرد داشته است که از آن جمله می‌توان به‌کارگیری در آنالیز حالات بالقوه خرابی (چین[15] و همکاران، ۲۰۰۹: ۱۷٦۸، لیو[16] و همکاران، ۲۰۱۱: ٤٤۰۳)، ارزیابی امنیت تجارت الکترونیک (ژانگ[17] و همکاران، ۲۰۱۳: ۳٦۱۱)، ارزیابی عملکرد (فو و یانگ[18]، ۲۰۱۲: ۳۷۱۷) و پیش‌بینی رجحان مصرف کننده (وانگ[19] و همکاران، ۲۰۰۹: ۸٤۲۱) اشاره داشت. هدف از این مقاله تدوین استراتژی‌های توسعه اکوتوریسم استان کرمانشاه با لحاظ نمودن نظر کارشناسان حاضر در این بخش و با استفاده از تحلیل سوات و روش منطق شهودی است.

مبانی نظری

تعاریف و تفسیرهای گوناگونی از واژه اکوتوریسم وجود دارد، اما عموما شامل سفرهای زیست محیطی پایدار و بازدید و لذت بردن از طبیعت با ترویج محافظت از تاثیرگذاری کم‌تر نسبت به بازدید کننده و دست اندرکار کردن مردم بومی است (ضیایی و میرزایی، ۱۳۸۵: ٤۵) که با توجه به موارد مذکور آن‌چه که در این نوع گردشگری اهمیت بسیار دارد موضوع پایداری است (هانی[20]، ۲۰۰۸: ۵۵۲). در سال‌های اخیر محققان بسیاری از جنبه‌های مختلف به اکوتوریسم پرداخته‌اند که از آن جمله می‌توان به مقاله ویور و لاوتون در ارتباط با تاثیرات اکولوژیکی، اقتصادی، فرهنگی واجتماعی اکوتوریسم و روش‌های کنترل کیفیت و نیز اخلاقیات در آن، اشاره داشت (ویور و لاوتن، ۲۰۰۷:

10- Strengths-Weakness-Opportunities-Threats Analyze
11- Hill & Westbrook
12- Kurttila
13- Multi Criteria Decision Making (MCDM)
14- Evidential Reasoning (ER)
15- Chin
16- Liu
17- Zhang
18 - Fu & Yang
19- Wang
20- Honey

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

۱۱٦۸). وو و همکاران نیز در مطالعه‌ای با بررسی دو مقصد شهری و غیر شهری اکوتوریسم در تایوان به تعریف و ارزیابی ابعاد اکوتوریسم شهری با رویکرد فازی پرداختند (وو و همکاران، ۲۰۱۰: ۷۳۹). هم‌چنین جافار و مایدن در مطالعه ای به بررسی اکوتوریسم و محصولات و خدمات ارائه شده در چهار جزیره مالزی و مسائل مرتبط با پایداری اقتصادی کلبه‌های کوچک و متوسط این مناطق پرداخته‌اند (جافر و مایدین[۲۱]، ۲۰۱۲: ٦۸۳).

از سوی دیگر صنعت گردشگری بدون برنامه‌ریزی دقیق و توجه به قابلیت‌های بوم شناختی، محلی، فرهنگی و اجتماعی، برای هر منطقه مشکلاتی را در پی خواهد داشت. در واقع نظام گردشگری برنامه‌ریزی شده و بی عیب به سمت استفاده مناسب از محیط زیست و منابع گوناگون محیطی، فرهنگی، تاریخی و مانند این‌ها در منطقه پیش خواهد رفت (ادگل[۲۲] و همکاران، ۲۰۰۸: ۱۸٤) و این خود جایگاه برنامه‌ریزی راهبردی برای بهره‌گیری پایدار از منابع گردشگری، علی‌الخصوص گردشگری طبیعی را نشان می‌دهد. از جمله مطالعات متعدد انجام شده در خصوص تدوین استراتژی‌های توسعه اکوتوریسم می‌توان به مطالعه جوهانسون و ویلیامز به جهت برنامه‌ریزی توسعه اکوتوریسم در یکی از پارک‌های ملّی آبی-خشکی کشور آفریقای جنوبی اشاره داشت (جوهانسون و ویلیامز[۲۳]، ۲۰۰۸: ۲۳). در این ارتباط در حوضه داخلی نیز طی سال‌های اخیر مطالعات فراوانی صورت گرفته است. عظیمی و حاجی پور در مطالعه‌ای برنامه‌ریزی توسعه گردشگری و اکوتوریسم را با هدف توسعه اقتصادی در ایران مورد بررسی قرارداده‌اند (عظیمی و حاجی پور، ۱۳۸۷: ٦٤). رخشانی‌نسب و ضرابی چالش‌ها و فرصت‌های توسعه اکوتوریسم در ایران را بررسی نموده‌اند (رخشانی‌نسب و ضرابی، ۱۳۸۸: ٤۱). محرم نژاد و آقاخانی در مطالعه‌ای با عنوان ارزیابی تهدیدها و فرصت‌ها عوامل راهبردی صنعت اکوتوریسم در منطقه حفاظت شده جاجرود، استراتژی‌های توسعه اکوتوریسم در این منطقه ارائه کرده‌اند (محرم نژاد و آقا خانی، ۱۳۸۸: ۲۳۷). جوزی و همکاران راهبردهای توسعه اکوتوریسم در منطقه حفاظت شده مند بوشهر را به روش فریمن بررسی و ارائه نموده‌اند (جوزی و همکاران،۱۳۸۹: ۱). در ادامه این مطالعات جهانیان و زندی در پژوهشی پتانسیل‌های توسعه اکوتوریسم مناطق کویری و بیابانی اطراف استان یزد را با استفاده از مدل SWOT بررسی نموده و به ارائه استراتژی‌های توسعه این مناطق را پرداخته‌اند (جهانیان و زندی، ۱۳۸۹: ٦۱). نوری و مهدوی نسب با بررسی قابلیت‌های اکولوژیکی دریاچه گهر، راهبردهایی را برای توسعه گردشگری در این دریاچه پیشنهاد داده‌اند (نوری و مهدوی نسب، ۱۳۸۹: ۵۷). جوزی و همکاران نیز در مطالعه‌ای با عنوان ارزش‌گذاری اقتصادی محدوده دریاچه سدکارون ۳ به منظور ارائه

21- Jaafar & Maideen
22- Edgell
23- Johansen & Williams

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

برنامه راهبردی توسعه اکوتوریسم به روش SWOT، راهکارهای توسعه اکوتوریسم در این منطقه را بررسی نموده‌اند (جوزی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۲۵).

استان کرمانشاه با دارا بودن آب و هوای معتدل کوهستانی و با تابستان‌هایی گرم و خشک و زمستان‌هایی تا حدودی معتدل یکی از غربی‌ترین استان‌های ایران است. این استان را می‌توان به دو منطقه گرمسیر و سردسیر تقسیم نمود. بر اساس همین تقسیم‌بندی شهرستان‌های قصر شیرین، سرپل ذهاب، گیلان غرب، سومار، نفت شهر و دهستان‌های ازگله، سرقلعه و جنوب دهستان عثمانوند گرمسیر و سایر مناطق استان سردسیر می‌باشند.

به‌طور کلی، جاذبه‌های گردشگری استان کرمانشاه را می‌توان متشکل از سه بخش زیر دانست (مهندسان مشاور تدبیر شهر، ۱۳۸۲: ٦٧):

- تالاب‌ها و سراب‌ها: که مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از:

- تالاب هشیلان: واقع در ۳۲ کیلومتری شمال غرب شهر کرمانشاه بین کوه ویس قرنی و خورین با وسعت کل ۱۵۰۰ هکتار.

- سراب نیلوفر: واقع در ۲۰ کیلومتری شمال غرب شهر کرمانشاه و پوشیده از گل‌های نیلوفر.

-سراب صحنه: واقع در ٤ کیلومتری شمال شهر صحنه.

- سراب فش: واقع در ۱۳ کیلومتری شمال غربی شهر کنگاور.

- سلسله کوه‌های شاهوی پاوه

- بمو در شهرستان‌های پاوه و جوانرود

- کوه پراو و کوه سفید در کرمانشاه

- کوه‌های دالاهو و کوه نوا در کرند

- کوه قلاجه بین استان کرمانشاه و ایلام

- کوه‌های بازی دراز در سرپل ذهاب

- چرملیان علیا در گیلان‌غرب

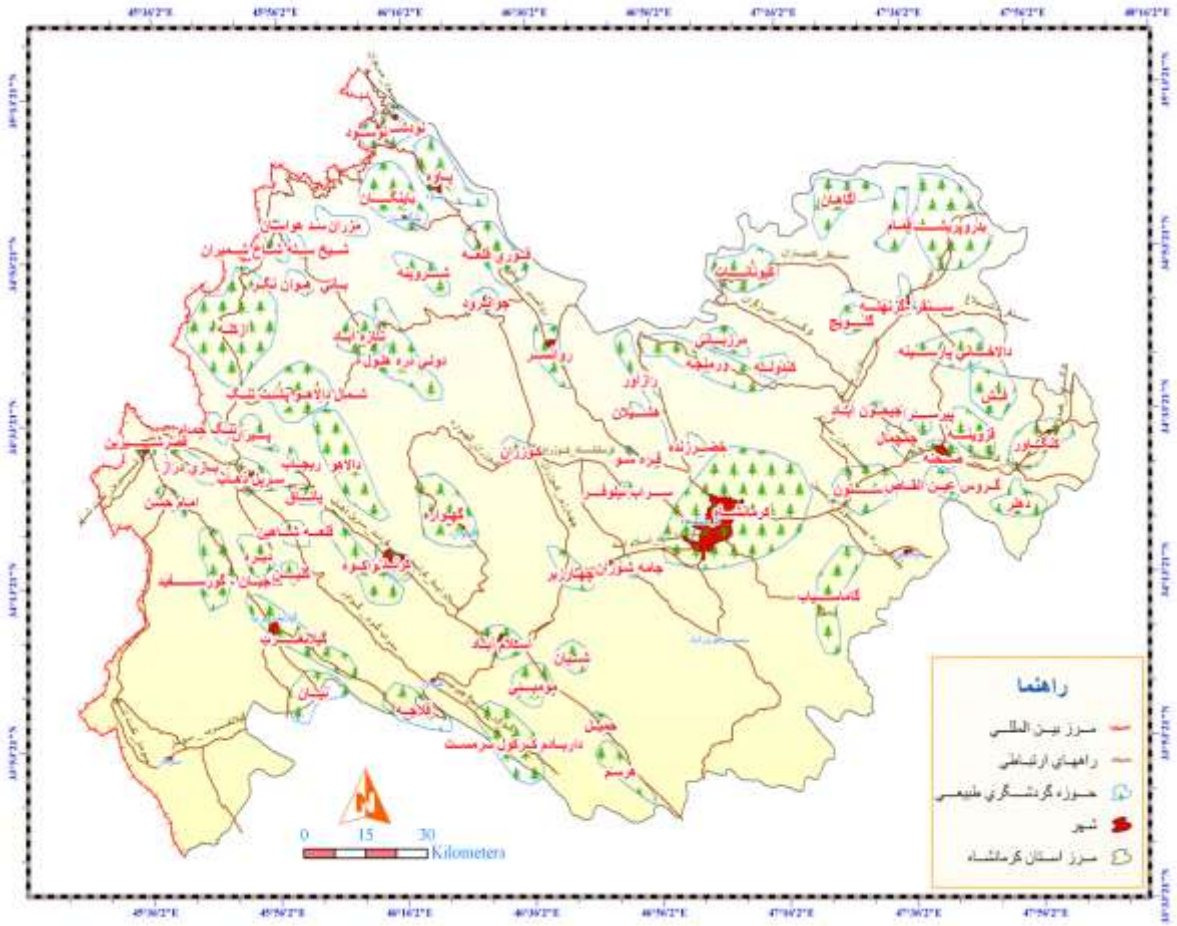
- کوه‌های امروله، نخود، دالاخانی و هجر از ارتفاعات حد فاصل شهرستان‌های صحنه و کنگاور.

- غار پراو: واقع شده در ۱۲ کیلومتری شمال‌شرقی کرمانشاه، در ارتفاع ۳۳۵۷ متر از سطح دریا در میدان جنوبی قله‌ی کوه پراو و با طول آن ۱۳٥٤ متر و عمق ۷۵۲/۵ متر.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

- غار قوری قلعه: بزرگ‌ترین و غار آبی آسیا واقع شده در ۸٦ کیلومتری شهر کرمانشاه در مسیر جاده پاوه و در شمال شهر جوانرود که دارای طول ۱۲ کیلومتر و ۳۱٤۰ متر عمق است.

در شکل ۱ حوضه‌های گردشگری طبیعی در بخش‌های مختلف استان کرمانشاه آمده است.

شکل ۱: حوضه‌های گردشگری طبیعی استان کرمانشاه

جدول ۱- اطلاعات تیم کارشناسی همکار در مطالعه

سطح تحصیلات	فراوانی	رشته تحصیلی	فراوانی	سابقه فعالیت در حوضه	فراوانی
کارشناسی	۳	جغرافیا و برنامه ریزی شهری	۵	۵ تا ۱۰ سال	٤
کارشناسی ارشد	۷	منابع طبیعی و محیط زیست	۵	۱۰ تا ۱۵ سال	٦
دکتری	٤	مدیریت و مهندسی صنایع	۲	بیش از ۱۵ سال	٤
		سایر رشته ها	۲		
مجموع	۱٤	مجموع	۱٤	مجموع	۱٤

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

مواد و روش‌ها

در طی این مطالعه، از نظرات گروهی از کارشناسان در حوضه توریسم و اکوتوریسم بهره گرفته شده است. اطلاعات این تیم کارشناسی که متشکل از ١٤ کارشناس دانشگاهی و مدیریتی بوده است، در جدول (۱) نشان داده شده است. در مرحله نخست، برای شناسایی عوامل داخلی و خارجی از روش دلفی در تعامل با گروه کارشناسی معرفی شده استفاده شده است. پس از دریافت مناسب از عوامل داخلی و خارجی تاثیرگذار بر حوضه اکوتوریسم استان، لازم است تصمیم گیرندگان با در نظرگیری هم‌زمان نقاط قوت و ضعف (عوامل داخلی) و فرصت‌ها و تهدیدات (عوامل خارجی)، استراتژی‌های مناسب را به‌جهت توسعه اکوتوریسم استان کرمانشاه تعیین کنند. روش‌های گوناگونی برای تسهیل در این امر ارائه شده که در این مطالعه از روش تحلیل نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدات که به اختصار SWOT نامیده می‌شود، استفاده شده است. برای این امر نیز به‌جهت بهره‌گیری شایسته و نظامند از نظرات تیم کارشناسی معرفی شده، در چهارچوب تحلیل SWOT از روش دلفی برای استخراج استراتژی‌های ممکن در حوضه اکوتوریسم استان کرمانشاه استفاده شده است.

معیارهای ارزیابی استراتژی‌ها که درواقع همان عوامل داخلی و خارجی‌اند، هر یک برای انتخاب استراتژی‌های برتر دارای اهمیتی خاص‌اند. از این رو روش‌های مختلفی برای تعیین اوزان در مقالات مختلف ارائه شده است، آن جمله می‌توان به روش بردار ویژه یا AHP، Point Allocation، روش دلفی و ... اشاره کرد. در این مطالعه به‌جهت شناسایی این اوزان برای هر یک از عوامل داخلی و خارجی از روش AHP گروهی استفاده شده است. در این فرایند برای هر یک از ماتریس‌های مقایسات زوجی، پر شده توسط اعضای تیم کارشناسی، نسبت ثبات محاسبه شده و در صورتی که C.R>1 باشد جدول مربوطه به کارشناس مربوطه عودت داده شده و از او خواسته شده است که در قضاوت‌های مقایسه‌ای خود، در جهت سازگاری بیش‌تر تجدید نظر کند. در ادامه به جهت ارزیابی استراتژی‌های استخراجی از روش منطق شهودی استفاده شده است. روش منطق شهودی، روشی است که بر پایه مدل ارزیابی سلسله مراتبی و قوانین ترکیب تئوری شواهد دمپستر–شافر بنا نهاده شده است. یانگ و سینگ[۲۴] (١٩٩٤) برای نخستین بار این روش را ارائه کرده و پس از آن در چندین تلاش به بسط تئوری آن اقدام نمودند. پس از آن، این روش در دو حالت احتمالی و فازی نیز گسترش داده شد (یانگ و همکاران، ٢٠٠٦: ۳۰۹). در فرایند بهره‌گیری از این روش، به منظور ارزیابی معیارهای انتخاب استراتژی لازم است رتبه‌های ارزیابی[۲۵] تعریف شوند. این رتبه‌ها در

24- Yang & Singh
25- Evaluation Grades

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

حقیقت فراهم کننده یک مجموعه‌ی کامل از استانداردهای متمایزکننده برای ارزیابی معیارهای مورد بحث اند. این رتبه‌های ارزیابی می‌تواند به شکل ذیل در نظر گرفته شود:

یک ارزیابی در عامل e_i در ارتباط با استراتژیی خاص را می‌توان به صورت زیر نشان داد:

$$\mathcal{H} = \{H_1, \dots, H_n, \dots, H_N\} \quad (۱)$$

$$S(e_i) = \{(H_n, \beta_{n,i}), n = 1, \dots, N\} \quad (۲)$$

که $\beta_{n,i}$ نشان‌دهنده یک درجه اطمینان است به‌طوری‌که:

$$\beta_{n,i} \geq 0 \quad (۳)$$

$$\sum_{n=1}^{N} \beta_{n,i} \leq 1 \quad (٤)$$

یک ارزیابی کامل نامیده می‌شود اگر:

$$\sum_{n=1}^{N} \beta_{n,i} = 1 \quad (٥)$$

و ناقص نامیده می‌شود اگر:

$$\sum_{n=1}^{N} \beta_{n,i} < 1 \quad (٦)$$

درجه اطمینان برای رتبه ارزیابی H_n در فرایند ارزیابی استراتژی را با β_n نشان داده و در مرحله بعد می‌بایست از طریق تجمیع ارزیابی‌های صورت گرفته برای عوامل ارزیابی استراتژی به‌دست آید. یک جنبه‌ی مهم برای ارزیابی، سطح تمایز و یا به عبارتی تعداد اعضای مجموعه رتبه‌های ارزیابی است. مطابق با بررسی انجام شده، درعمل اعداد پنج و هفت مقدار معقولانه‌ای برای این تعداد است (یانگ و زو[۲۶]، ۲۰۰۲: ۱). در این مطالعه، رتبه‌های ارزیابی برای تمامی معیارها یکسان و به‌صورت زیر تعریف شده است:{بسیار بالا (VH)[۲۷]، بالا (H)[۲۸]، متوسط (A)[۲۹]، پایین (L)[۳۰]، بسیار پایین (VL)[۳۱]}. برای ارزیابی هر کدام از این استراتژی‌ها در مقابل معیارها، این پرسش صورت می‌گیرد

26- Yang & Zu
27- Very High
28- High
29- Average
30- Low
31- Very Low

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

که: میزان تاثیرپذیری (تاثیرگذاری) این استراتژی از (بر) این معیار چگونه است؟ پاسخ تصمیم گیرنده بدین سوال می‌بایستی در قالب رتبه‌های ارزیابی داده شود. در ادامه برای تجمیع ارزیابی‌ها از الگوریتم تجمیع منطق شهودی استفاده شده است. در ابتدا یک الگوریتم بازگشتی برای این فرایند تجمیع ارائه شد (یانگ و سینگ، ۱۹۹٤: ۱) که در سال ۲۰۰۲ به سبب برطرف کردن برخی نواقص، دچار اصلاحاتی شد (یانک و زو (یانگ و زو[۳۲]، ۲۰۰۲: ۱). در خلال این مطالعه از این الگوریتم اصلاح شده منطق شهودی برای تجمیع ارزیابی‌ها استفاده شده است. ممکن است مواردی پیش بیاید که توضیحات ارائه شده در قالب β_n و β_H، برای نمایش تفاوت بین دو ارزیابی کافی نباشد. در چنین مواردی، پسندیده آن است که مقادیر عددی هم ارز برای ارزیابی‌های توزیع شده طی روشی تولید گردد. مفهوم مطلوبیت مورد انتظار برای تعیین چنین مقادیری استفاده می‌شود. فرض کنی $u(H_n)$ مطلوبیت رتبه H_n باشد به‌طوری که: $u(H_{n+1}) > u(H_n)$ اگر H_{n+1} بر H_n ارجح‌تر باشد. $u(H_n)$ ممکن است با استفاده از روش تخصیص احتمال یا با استفاده از مدل‌های رگریسون ساخته شده با استفاده از رتبه‌بندی جزیی یا مقایسه جفتی به‌دست آید. مطلوبیت مورد انتظار برای هر استراتژی، برای نیل به یک رتبه‌بندی مناسب میان استراتژی‌ها، بدین صورت به‌دست می‌آید:

$$u(S) = \sum_{n=1}^{N} \beta_n \, u(H_n) \qquad (۷)$$

در این مطالعه به سبب دستیابی به یک رتبه‌بندی نهایی برای استراتژی‌های مورد مطالعه در قبال عوامل داخلی و خارجی و هر یک از زیر مجموعه‌های آن‌ها مقادیر مطلوبیتی بدین شرح را، برای هر یک از رتبه‌های ارزیابی ۵ گانه مورد استفاده، در نظر گرفتیم: بسیار پایین: ۰، پایین: ۰/۲۵، میانگین: ۰/۵، بالا: ۰/۷۵ بسیار بالا: ۱. با استفاده از این مقادیر مطلوبیت و نیز ارزیابی‌های تجمیع شده در مرحله قبل به یک رتبه‌بندی مناسب برای استراتژی‌های مورد مطالعه اقدام شده است.

یافته‌ها و بحث

در ابتدا، عوامل شناسایی شده برای نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها توسط تیم کارشناسی و با بهره‌گیری از روش دلفی و نیز نتایج فرایند وزن‌دهی برای این عوامل داخلی و خارجی که در چهارچوب روش AHP گروهی صورت گرفته است، در جدول (۲) آمده است.

32- Yang & Zu

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

جدول ۲- عوامل داخلی و خارجی شناسایی شده و اهمیت نسبی مربوطه

		زیرعوامل شناسایی شده	اهمیت نسبی
عوامل داخلی	نقاط قوت	- قرار گرفتن استان کرمانشاه بر روی محور ارتباطی شمال غربی-جنوب غربی و مسیر کریدور شرقی-غربی (S1)	۰/۱۱۰
		- نیازمندی کم تر حوضه اکوتوریسم به سرمایه گذاری، در مقایسه با سایر حوضه‌های گردشگری (S2)	۰/۰٤٥
		- وجود مناطق حفاظت شده و جاذبه‌های طبیعی (S3)	۰/۱۸۱
		- وجود قوانین و حمایت‌های لازم از گسترش اکوتوریسم و فعالیت بخش خصوصی در آن (S4)	۰/۰۳۵
		- وجود جوامع شهری، روستایی و عشایری با شیوه‌های زیستی متنوع (S5)	۰/۱۰۲
		- وجود شرایط اقلیمی و طبیعی متنوع (S6)	۰/۱۳۸
		- وجود نیروهای متخصص (S7)	۰/۰٤۷
	نقاط ضعف	- نبودن برخی زیرساخت‌های ارتباطی و امکانات رفاهی (W1)	۰/۰٦۳
		- عدم انجام تبلیغات و بازاریابی مناسب در حوضه اکوتوریسم (W2)	۰/۱۰۸
		- عدم توجه به نقش جوامع محلی و پایداری منابع طبیعی و زیستی بکر در انجام طرح‌های گردشگری (W3)	۰/۰۵۳
		- عدم رعایت قوانین درخصوص محدودیت ساخت و ساز در حریم منابع طبیعی (W4)	۰/۰۳۷
		- فقدان یک سیاست واحد در حوضه اکوتوریسم از سوی متولیان (W5)	۰/۰۸۲
عوامل خارجی	فرصت‌ها	- حمایت سازمان‌های تصمیم گیر به‌منظور حفاظت از منابع اکوتوریسم (O1)	۰/۱۰٤
		- حمایت دولت از توسعه مشاغل کوچک و متوسط (O2)	۰/۱۳۰
		- افزایش تمایلات ملی و بین المللی در زمینه اکو توریسم و طبیعت گردی (O3)	۰/۰۹۸
		- امکان جذب همکاری‌ها و منابع بین المللی در جهت احیا و توسعه زیستگاه‌های حیات وحش و گونه‌های نادرجانوری و درخطر انقراض (O4)	۰/۰٥٤
		- نقش موثر توسعه اکوتوریسم در جهت توسعه مناطق روستایی (O5)	۰/۰٦۸
		- امکان بهره برداری همزمان از منابع اکوتوریسم و سایر حوضه‌های فعال گردشگری (O6)	۰/۱۱۳
	تهدید ها	- ساخت سدها (T1)	۰/۰۲٦
		- تبدیل منابع طبیعی به زمین‌های کشاورزی (T2)	۰/۰۷۰
		- تخریب ناشی از برداشت از معادن (T3)	۰/۰٤۰
		- عدم وجود متولی مشخص برای محافظت از منابع اکوتوریسم (T4)	۰/۱۱۰
		- مهاجرت روستاییان به شهرها (T5)	۰/۰۵۳
		- خشکسالی (T6)	۰/۰۳۸
		- فعالیت روزافزون سایر استان‌های همجوار در حوضه اکوتوریسم (T7)	۰/۰۹٦

در مرحله بعد و در قالب روش SWOT نقاط قوت داخلی و فرصت‌های خارجی، نقاط ضعف داخلی و فرصت‌های خارجی، نقاط قوت داخلی و تهدیدهای خارجی و نقاط ضعف داخلی و تهدیدهای خارجی با یکدیگر مقایسه شده و نتایج نهایی آن‌ها که مورد توافق تمامی اعضای تیم کارشناسی بوده است، به ترتیب در خانه‌های مربوط به گروه

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

استراتژی قوت -فرصت (SO)، ضعف-فرصت (WO)، قوت-تهدید (ST) و ضعف-تهدید (WT) در جدول (۳) قرار گرفته‌اند.

جدول ۳- ماتریس SWOT برای استخراج استراتژی های ممکن

جدول SWOT عوامل بیرونی عوامل درونی	**فرصت‌ها** ۱- حمایت سازمان‌های تصمیم‌گیر به‌منظور حفاظت از منابع اکوتوریسم ۲- حمایت دولت از توسعه شرکت‌های کوچک و متوسط ۳- افزایش تمایلات ملی و بین‌المللی در زمینه اکو توریسم و طبیعت گردی ٤- امکان جذب همکاری‌ها و منابع بین المللی در جهت احیا و توسعه زیستگاه‌های حیات وحش و گونه‌های نادرجانوری و درخطر انقراض ٥- نقش موثر توسعه اکوتوریسم در جهت توسعه مناطق روستایی ٦- امکان بهره برداری همزمان از منابع اکوتوریسم و سایر حوضه‌های فعال گردشگری	**تهدیدها** ۱- ساخت سدها ۲- تبدیل منابع طبیعی به زمین‌های کشاورزی ۳- تخریب ناشی از برداشت از معادن ٤- عدم وجود متولی مشخص برای محافظت از منابع اکوتوریسم ٥- مهاجرت روستاییان به شهرها ٦- خشکسالی ۷- فعالیت روزافزون سایر استان-های همجوار در حوضه اکوتوریسم
قوت‌ها ۱- قرار گرفتن استان کرمانشاه بر روی محور ارتباطی شمال غربی- جنوب غربی مسیر کریدور شرقی- غربی ۲- نیازمندی کم تر حوضه اکوتورسیم به سرمایه گذاری، در مقایسه با سایر حوضه‌های گردشگری ۳- وجود مناطق حفاظت شده و جاذبه‌های طبیعی ٤- وجود قوانین و حمایت‌های لازم از گسترش اکوتوریسم و فعالیت بخش خصوصی در آن ٥- وجود جوامع شهری، روستایی و عشایری با شیوه-های زیستی متنوع ٦- وجود شرایط اقلیمی و طبیعی متنوع ۷- وجود نیروهای متخصص	**راهبردهای تهاجمی (SO)** SO1: واگذاری مدیریت و بهره برداری از مناطق شناسایی شده اکوتوریسم به بخش خصوصی در راستای حفاظت و بهره برداری تخصصی SO2: حمایت از ایجاد شرکت‌های کوچک و متوسط و استفاده از نیروهای جوان و فعال به منظور توسعه اکوتوریسم SO3: برنامه ریزی به‌منظور ایجاد تورهای تلفیقی اکوتوریسم و سایر حوضه‌های اولویت‌دار گردشگری در استان	**راهبردهای تنوع ((ST** ST1: استفاده از متخصصان سازمانی برای اطلاع رسانی در زمینه ایجاد آگاهی برای جلوگیری از تخریب منابع اکوتوریسم از طریق رسانه‌ها ST2: ترغیب و تشویق نیروهای متخصص بومی به اشتغال در فعالیت‌های حفاظتی منابع اکوتوریسم
ضعف‌ها ۱- نبودن برخی زیرساخت‌های ارتباطی و امکانات رفاهی	**راهبرد بازنگری(WO)** WO1: تقویت و بهبود زیر ساخت‌های ارتباطی و امکانات رفاهی با استفاده از سرمایه‌گذاری همزمان	**راهبرد تدافعی ((WT** WT1: ایجاد الزامات جهت رعایت قوانین حریم مناطق حفاظت شده

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

۲- عدم انجام تبلیغات و بازاریابی مناسب در حوضه اکوتوریسم ۳- عدم توجه به نقش جوامع محلی و پایداری منابع طبیعی و زیستی بکر در انجام طرح‌های گردشگری ٤- عدم رعایت قوانین درخصوص محدودیت ساخت و ساز در حریم منابع طبیعی ۵- فقدان یک سیاست واحد در حوضه اکوتوریسم از سوی متولیان	بخش دولتی و خصوصی WO2: طراحی تبلیغات هدفمند با استفاده از متخصصان و نیروهای دانشگاهی به‌منظور توسعه اکوتوریسم	اکوتوریسم WT2: بازنگری و سازماندهی مجدد عناصر تصمیم ساز در حوضه حفاظت از منابع اکوتوریسم

جدول (٤) نمونه‌ای از ارزیابی ارائه شده توسط یکی از اعضای تیم کارشناسی در ارتباط با استراتژی‌های استخراجی را در قالب رتبه‌های ارزیابی نشان می‌دهد.

برای مثال این کارشناس، استراتژی واگذاری مدیریت و بهره برداری از مناطق شناسایی شده اکوتوریسم به بخش خصوصی در راستای حفاظت و بهره‌برداری تخصصی (SO1) را در قبال عامل نیازمندی کم‌تر حوضه اکوتوریسم به سرمایه‌گذاری، در مقایسه با سایر حوضه‌های گردشگری (S2) به‌صورت ۵۰٪ متوسط و ۳۰٪ بالا ارزیابی کرده است که در جدول به‌صورت {A(0.5); H(0.3)} نمایش داده شده است که در آن حروف A و H نمایانگر همان رتبه‌های ارزیابی متوسط و بالا در مجموعه رتبه‌های ارزیابی ۵ گانه مورد استفاده و اعداد ۵۰٪ و ۳۰٪ درجات اطمینان تصمیم گیرنده برای دو رتبه‌ی ارزیابی ارائه شده، بوده است. از آن‌جا که در این ارزیابی درجات اطمینان ارائه شده جمعی کم‌تر از یک دارند، ارزیابی ناقص به‌شمار می‌آید. این چنین ارزیابی‌های ناقصی در دنیای واقعی بکرات رخ داده و می‌توان دلیل آن را فقدان داده و شواهد و یا عدم توانایی تصمیم گیرنده در ارائه یک ارزیابی، به سبب فقدان مهارت و تجربه کافی در این چنین معیارهایی، نسبت داد. از طرفی در ارتباط با ارزیابی استراتژی برنامه‌ریزی به‌منظور ایجاد تورهای تلفیقی اکوتوریسم و سایر حوضه‌های اولویت دار گردشگری در استان (SO3) در ارتباط با عامل عدم رعایت قوانین درخصوص محدودیت ساخت و ساز در حریم منابع طبیعی (W4) هیچ اطلاعاتی فراهم نشده و از این رو ارزیابی صورت نگرفته است. در دنیای واقعی مواجه با چنین مواردی نیز به‌سبب امکان عدم دسترسی به هیچ نوع اطلاعاتی در برخی معیارها در ارتباط با استراتژی‌ها دور از ذهن نیست.

با استفاده از الگوریتم منطق شهودی اصلاح شده و اعمال آن بر ارزیابی‌های ارائه شده برای ۹ استراتژی استخراجی می‌توان امتیازات نهایی و تجمیع شده برای هر استراتژی را به‌دست آورد. جدول (۵) نشان دهنده این ارزیابی‌های تجمیع شده برای ۹ استراتژی مورد مطالعه است.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

جدول ٤- نمونه‌ای از ارزیابی ارائه شده در قالب رتبه‌های ارزیابی، توسط یکی از اعضای تیم کارشناسی همکار در مطالعه

عوامل داخلی و خارجی	استراتژی ها								
	SO1	**SO2**	**SO3**	**ST1**	**ST2**	**WO1**	**WO2**	**WT1**	**WT2**
S1	L (۰/٤); A (۰/٤)	L (۰/۲); A (۰/٦)	A (۰/٥); H (۰/۳)	VL (۰/٦)	VL (۰/۷)	L (۰/۳); A (۰/٤)	A (۰/٥)	L (۰/۷)	A (۰/٦)
S2	A (۰/٥); H (۰/۳)	A (۰/۷)	A (۰/۷)	L (۰/٥)	VL (۰/٥)	L (۰/٥)	L (۰/۲); A (۰/٥)	VL (۰/۷)	L (۰/۳); VL (/٥)
S3	A (۰/٦)	L (۰/۲); A (۰/٦)	L (۰/٥)	A (۰/٦)	L (۰/٦); A (۰/۳)	A (۰/٦)	A (۰/٥); H (۰/۳)	A (۰/٦); H (۰/۳)	A (۰/٥)
S4	H (۰/۲); VH (۰/٦)	H (۰/۳); VH (۰/٥)	L (۰/٥); A (۰/۳)	L (۰/٦)	L (۰/۳); A (۰/۳)	A (۰/۷)	A (۰/٦)	A (۰/۷)	L (۰/۳); A (۰/۳)
S5	L (۰/٦); A (۰/۲)	L (۰/۷)	H (۰/۲); A (۰/٥)	A (۰/٦)	L (۰/٥); A (۰/۲)	H (۰/٦)	A (۰/٦); H (۰/٤)	-	L (۰/۲); A (۰/٦)
S6	L (۰/٦); A (۰/۲)	L (۰/٤); A (۰/٤)	-	A (۰/٦)	L (۰/٦)	A (۰/٦)	A (۰/٥); H (۰/۳)	L (۰/٤); A (۰/۲)	L (۰/٦)
S7	H (۰/۷)	H (۰/۷); VH (۰/۱)	A (۰/۷)	H (۰/٦)	A (۰/٦)	L (۰/٥); A (۰/٤)	H (۰/٤); VH ((۰/۳	A (۰/٦)	A (۰/۷)
W1	L (۰/۳); A (۰/٤)	A (۰/٦)	A (۰/٥)	L (۰/٦)	VL (۰/٦)	H (۰/٦); VH (۰/۲)	L (۰/٦)	VL (۰/۲); L (۰/٥)	VL (۰/٤); L (۰/۲)
W2	A (۰/٦)	A (۰/٦); H (۰/۱)	A (۰/٦)	L (۰/٥); A (۰/۱)	L (۰/٤); A (۰/۳)	VL (۰/۳); L (۰/۳)	H (۰/۳); VH (۰/٥)	VL (۰/۲); L (۰/٦)	L (۰/٤); A (۰/۲)
W3	A (۰/۲); H (۰/٥)	A (۰/۷)	L (۰/٤)	L (۰/٥)	L (۰/۲); A (۰/٦)	L (۰/٦)	L (۰/٥); A (۰/۲)	L (۰/٦)	A (۰/٦)
W4	L (۰/٦)	L (۰/۸)	-	H (۰/٦)	H (۰/٦)	L (۰/۷)	L (۰/٦); VL (۰/۳)	VH (۰/۸)	A (۰/٥); H (۰/۳)
W5	L (۰/٥)	VL (۰/۲); L (۰/٥)	L (۰/٦);	VL(۰/۳); L (۰/۳)	-	L (۰/۷)	L (۰/٤); VL (۰/٤)	A (۰/۳); H (۰/٥)	A (۰/٤); H (۰/٤)
O1	A (۰/٦)	L (۰/۲); A (۰/٦)	L (۰/٥); A (۰/۲)	L (۰/٤); A (۰/۳)	A (۰/۸)	A (۰/٥); H (۰/۲)	L (۰/۲); A (۰/٤)	A (۰/٤); H (۰/٤)	A (۰/٥); H (۰/۳)
O2	H (۰/٦); VH (۰/۲)	H (۰/۷)	L (۰/۳); A (۰/٤)	L (۰/٦)	L (۰/۲); A (۰/٦)	A (۰/٦); H (۰/۲)	A (۰/۷)	L (۰/٥)	VL (/۳); L (۰/٤)

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

O3	L (۰/٤); A (۰/۲)	L (۰/٥); A (۰/۲)	A (۰/٦)	L (۰/٤); A (۰/۳)	L (۰/۷)	L (۰/۳); A (۰/۳)	A (۰/٥); H (۰/۳)	A (۰/٦); H (۰/۱)	L (۰/۳); A (۰/٥)
O4	A (۰/٥)	A (۰/٦)	L (۰/٤); A (۰/۲)	L (۰/۲); A (۰/٦)	A (۰/٦); H (۰/۲)	A (۰/٦); H (۰/۲)	A (۰/٤); H (۰/٤)	A (۰/٥)	A (۰/٦)
O5	A (۰/٥); H (۰/۲)	L (۰/۲);A (۰/٥)	L (۰/۳); A (۰/۳)	L (۰/٦)	L (۰/۳); A (۰/۳)	L (۰/٦)	A (۰/٥)	L (۰/٥); VL (۰/۱)	L (۰/٦)
O6	A (۰/۳); H (۰/۳)	A (۰/۸)	VH (۰/۸)	VL (۰/٤); L (۰/٥)	VL (۰/۷)	VL (۰/٦); A (۰/۲)	A (۰/٦)	L (۰/٤); VL (۰/۲)	L (۰/۲); A (۰/٥)
T1	VL (۰/٦); L (۰/۱)	VL (۰/۷)	VL (۰/۸)	VL (۰/۷)	VL (۰/۸)	VL (۰/٦)	VL (۰/۷)	A (۰/٥); H (۰/۳)	L (۰/٥)
T2	L (۰/٤); A (۰/۲)	L (۰/٦)	VL (۰/٤); L (۰/٤)	A (۰/٦); H (۰/۲)	A (۰/٦); H (۰/۱)	VL (۰/۳); L (۰/٤)	L (۰/٤); A (۰/۲)	A (۰/۳); H (۰/٥)	L (۰/۳); A (۰/٦)
T3	L (۰/٥); A (۰/۲)	L (۰/٥)	VL (۰/٤); L (۰/٤)	A (۰/۷)	A (۰/٤); H (۰/٤)	L (۰/۲); A (۰/٥)	VL (۰/۲); L (۰/٤)	A (۰/۳); H (۰/٥)	L (۰/٤); A (۰/٦)
T4	A (۰/٦)	A (۰/٦); H (۰/۱)	L (۰/۳); A (۰/٥)	L (۰/۲); A (۰/٥)	A (۰/٦); H (۰/۲)	VL (۰/۳); L (۰/٤)	L (۰/۲); A (۰/٥)	H (۰/٤); VH (۰)	A (۰/۲); H (۰/٦)
T5	A (۰/٥); H (۰/۲)	A (۰/٦)	L (۰/۳); A (۰/۲)	VL (۰/٥); L (۰/۳)	L (۰/٤); A (۰/۳)	VL (۰/۳); L (۰/٤)	L (۰/۳); A (۰/۳)	VL (۰/۲); L (۰/٥)	VL (۰/۳); L (۰/٤)
T6	VL (۰/۸)	VL (۰/۷)	VL (۰/٥)	VL(۰/۸)	VL (۰/۸)	VL (۰/۷)	VL (۰/٦)	L (۰/۲); A (۰/٤)	VL (۰/۳); L (۰/٥)
T7	L (۰/۷)	A (۰/۷); H (۰/۲)	A (۰/٦)	L (۰/٤); A (۰/٤)	A (۰/٦)	A (۰/۸)	A (۰/٥); H (۰/٥)	L (۰/۳); A (۰/٦)	A (۰/۸)

جدول ٥- ارزیابی‌های تجمیع شده استراتژی‌های استخراجی

استراتژی‌ها	رتبه‌های ارزیابی					نامشخص
	بسیار پایین	**پایین**	**متوسط**	**بالا**	**بسیار بالا**	
SO1	%۱/۸	%٤/۳	%۱۳/٤۷	%٥۸/٤۲	%۱۸/۱٥	%۳/۸٥
SO2	%۱۳/٦۳	%۳۸/۳۳	%۲٤/۷۰	%۷/۸٥	%٥/٤٥	%۱۰/۰٥
SO3	%٦/۲۸	%۲/٦۷	%۲۰/۱۹	%٥۰/٤۲	%۱۰/٥٤	%۹/۹۰
ST1	%٥۷/٦۲	%۲۰/٥۱	%۱۱/٥٥	%۱/۳۳	%۰/۲۷	%۸/۷۳

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

ST2	%٦/٤١	%٧/٢١	%٣٧/٣٤	%٣٤/٣٤	%٩/٨٦	%٤/٨٣
WO1	%٨/٧٩	%٣٢/٦٤	%٣٨	%١٢/٨٦	%١/٣٤	%٦/٣٦
WO2	%٦/١٠	%١٣/٩٥	%٣١/٩٥	%٣٦/٤٣	%٥/٤٦	%٦/١٢
WT1	%٢٢/٨٥	%٣٨/٥١	%١٧/٢٠	%١٣/٩٢	%٠/٤٧	%٧/٠٥
WT2	%١١/٠٢	%٢١/٧٣	%٥٠/٧٦	%٤/٢٠	%١/٤٠	%١٠/٨٩

و در نهایت در جدول (٦) رتبه‌بندی نهایی استراتژی‌ها آورده شده است.

جدول ٦- مطلوبیت‌ها و رتبه بندی نهایی استراتژی‌های استخراجی

رتبه	مطلوبیت نهایی	شرح استراتژی	نماد
١	٠/٧١٧١	واگذاری مدیریت و بهره برداری از مناطق شناسایی شده اکوتوریسم به بخش خصوصی در راستای حفاظت و بهره برداری تخصصی	SO1
٧	٠/٣٨٢٩	حمایت از ایجاد شرکت‌های کوچک و متوسط و استفاده از نیروهای جوان و فعال به منظور توسعه اکوتوریسم	SO2
٢	٠/٦٤٠٧	برنامه‌ریزی به‌منظور ایجاد تورهای تلفیقی اکوتوریسم و سایر حوضه‌های اولویت‌دار گردشگری در استان	SO3
٩	٠/١٦٥٣	استفاده از متخصصان سازمانی برای اطلاع رسانی در زمینه ایجاد آگاهی برای جلوگیری از تخریب منابع اکوتوریسم	ST1
٣	٠/٥٨٥١	ترغیب و تشویق نیروهای متخصص بومی به اشتغال در فعالیت‌های حفاظتی منابع اکوتوریسم	ST2
٥	٠/٤١٣٣	تقویت و بهبود زیر ساخت‌های ارتباطی و امکانات رفاهی با استفاده از سرمایه‌گذاری همزمان بخش دولتی و خصوصی	WO1
۴	٠/٥٥٣٩	طراحی تبلیغات هدفمند با استفاده از متخصصان و نیروهای دانشگاهی به‌منظور توسعه اکوتوریسم	WO2
٨	٠/٣٢٦٦	ایجاد الزامات جهت رعایت قوانین حریم مناطق حفاظت شده اکوتوریسم	WT1
۶	٠/٤٠٨١	بازنگری و سازماندهی مجدد عناصر تصمیم ساز در حوضه حفاظت از منابع اکوتوریسم	WT2

نتیجه گیری

در این مطالعه، طی فرایندی نظام مند، تدوین و اولویت‌بندی استراتژی‌های توسعه اکوتوریسم در استان کرمانشاه صورت پذیرفت. در فرایند مذکور در گام نخست با بهره‌گیری از نظرات گروهی از کارشناسان به شناسایی عوامل داخلی (قوت‌ها و ضعف‌ها) و عوامل خارجی (فرصت‌ها و تهدیدات) پرداخته شد. سپس با استفاده از مدل SWOT و نیز با توجه به عوامل شناسایی شده، به استخراج استراتژی‌های ممکن در حوضه اکوتوریسم استان کرمانشاه اقدام گردید. در مرحله بعد نوبت به آن رسید که از میان این استراتژی‌ها، با توجه به فاکتورهای تاثیرگذار (عوامل داخلی

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

و خارجی)، استراتژی‌های اولویت‌دار برگزیده شوند. در روش‌هایی که تا پیش از این برای این گزینش استفاده می‌شد، به ماهیت و چگونگی قضاوت برای این انتخاب توجه نشده و تنها به کاربردی از روش‌های متفاوت تصمیم گیری با معیارهای چندگانه اکتفا شده بود. در این مطالعه نشان داده شد، روش منطق شهودی که روشی مبتنی بر تصمیم‌گیری با معیارهای چندگانه و تئوری شواهد دمپستر-شافر است، برای مواجه با چنین قضاوت‌های شهودی و نادقیقی که در فضایی نامطمئن و با نقص در دسترسی اطلاعات انجام می‌گیرد، روشی کارا و سودمند است. با بهره گیری از این روش استراتژی‌های استخراجی توسط تیم کارشناسی همکار در این مطالعه اولویت‌بندی شده و دو استراتژی واگذاری مدیریت و بهره برداری از مناطق شناسایی شده اکوتوریسم به بخش خصوصی و برنامه ریزی به‌منظور ایجاد تورهای تلفیقی اکوتوریسم و سایر حوضه‌های اولویت‌دار گردشگری در استان به‌عنوان استراتژی‌های اولویت‌دار توسعه اکوتوریسم استان کرمانشاه برگزیده شدند.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

منابع

- جوزی، س.ع؛ رضاییان، س؛ ایرانخواهی، م (۱۳۹۰)، «ارزش‌گذاری اقتصادی محدوده دریاچه سد کارون ۳ به منظور ارائه برنامه راهبردی توسعه اکوتوریسم به روش SWOT»، ***مجله منابع طبیعی ایران***، شماره (٦٤) ۲، صص ۱۳٦-۱۲۵.

- جوزی، س.ع؛ رضاییان، س؛ ایرانخواهی، م؛ مرادی، ن (۱۳۸۹)، «ارائه برنامه راهبردی توسعه اکوتوریسم در منطقه حفاظت شده مند بوشهر به روش فریمن»، ***علوم محیطی***، شماره ٤، ١٤-١.

- جهانیان، م؛ زندی، الف (۱۳۸۹)، «بررسی پتانسیل‌های اکوتوریسم مناطق کویری و بیابانی اطراف استان یزد، با استفاده از الگوی تحلیل SWOT»، ***پژوهش‌های جغرافیای انسانی***، شماره ۷٤، صص ۷٤-٦۱.

- دیوید، ف. د. آر. (۱۳۷۹)، «***مدیریت استراتژیک***»، (ترجمهٔ پارسائیان، علی، اعرابی، محمد)، دفتر پژوهش‌های فرهنگی، تهران.

- رخشانی نسب، ح. ر؛ ضرابی، الف (۱۳۸۸)، «چالش‌ها و فرصت‌های توسعه اکوتوریسم در ایران»، ***فضای جغرافیایی***، شماره ۲۸، صص ۵۵-٤۱.

- عظیمی، ن؛ حاجی پور، ع (۱۳۸۷)، «برنامه‌ریزی توسعه صنعت گردشگری و اکوتوریسم برای توسعه اقتصادی مطالعه موردی برنامه ریزی در ایران»، ***علوم محیطی***، شماره اول، صص ٦٤-۵۳.

- محرم نژاد، ن؛ آقا خانی، م (۱۳۸۸)، «ارزیابی تهدیدها و فرصت‌های عوامل راهبردی صنعت اکوتوریسم (مطالعه موردی: منطقه حفاظت شده جاجرود)»، ***علوم و تکنولوژی محیط زیست***، شماره (۳) ٤۱، ۲٤۷-۲۳۷.

- مهندسان مشاور تدبیرشهر (۱۳۸۲)، طرح پژوهشی، «مطالعات امکان سنجی بهسازی شهرنگر و توانمندسازی اجتماعی شهر کرمانشاه».

- نوری، غ.ر؛ مهدی نسب، م (۱۳۸۹)، «بررسی قابلیت‌های اکولوژیکی و توسعه گردشگری دریاچه گهر بر اساس مدل SWOT»، ***فصلنامه تالاب***، شماره ۵، صص ٦٦-۵۷.

- Bin, L., Soucheng, D. M. E., (2008), "Ecotourism Model and Benefits of Periphery Region in Western Sichuan Province", ***Chinese Journal of Population, Resource and Environment***. 6(2): 80-86.

- Chin, K. S., Wang, Y. M., Ka Kwai Poon, G., Yang, J. B., (2009), "Failure mode and effects analysis using a group-based evidential reasoning approach", ***Computers & Operations Research***. 36: 1768–1779.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

- Eccles, G., (1995), "Marketing, sustainable development and international tourism", ***International Journal of Contemporary Hospitality Management***. 7(7): 20-26.

- Edgell, D., DelMastro, A., Maria, S., Ginger, R. and Swanson, J., (2008), "***Tourism Policy and Planning Yesterday, Today and Tomorrow***", First Edition, London, Routledge.

- Fons, M. V. S., Fierro, J. A. M., Patiño, M. G. Y., (2011), "Rural tourism: A sustainable alternative", ***Journal of Applied Energy***, 88: 551-557.

- Fu, C. & Yang, Y., (2012), "The combination of dependence-based interval-valued evidential reasoning approach with balanced scorecard for performance assessment", ***Expert Systems with Applications***. 39: 3717–3730.

- Honey, M., (2008), "***Ecotourism and Sustainable Development, Who Owns Paradise***?" (Second ed.), Washington Dc., Island Press.

- Jaafar, M., Maideen, S. A.,(2012), "Ecotourism-related products and activities, and the economic sustainability of small and medium island chalets", ***Journal of Tourism Management***. 33: 683-691.

- Jiang, J., (2008), "Evaluation of the Potential of Ecotourism to the Contribute to Local Sustainable Development: A Case Study of Tengtou Village", China, Massey University.

- Johansen, M., Williams, J.B., (2008), "Designing of Strategic Planning for Ecotourism Development in Table Mountain National Park by Using of Freeman Method", ***Journal of Environmental Management***, 42(1): 23-34.

- Liu, H. C., Liu, L., Bian, O. H., Lin, Q. L., Dong, N., & Xu, P. C. (2011). "Failure mode and effects analysis using fuzzy evidential reasoning approach and grey theory", ***Expert Systems with Applications***, 38: 4403–4415.

- Lu, W., Stepchenkova, S.,(2012), "Ecotourism experiences reported online: Classification of satisfaction attributes", ***Journal of Tourism Management***. 33: 702-712.

- Miika, K., (2004), "The Use of Value Focused thinking and the A 'WOT hybrid Method in TourismManagement", ***Tourism Management Journal***. 56: 499-506.

- Shaw, G., Williams. M. A., (2004), "***Tourism and Tourism Space***", London, SAGE Publications.

- W.T.O, (2010), "*W.T.O Annual Report",* Madrid: WTO.

W.T.O, (2011), "*W.T.O Annual Report",* Madrid: WTO.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

- Wang Y. M., Yang J. B., Xu D. L., Chin, K. S., (2009), "Consumer preference prediction by using a hybrid evidential reasoning and belief rule-based methodology", ***Expert Systems with Applications***, 36: 8421–8430.

- Weaver, B. D., Lawton, J., (2007),"Twenty years on: The state of contemporary ecotourism", Research", ***Tourism Management***. 28(5): 1168-1179.

- Yang, J. B., Singh, M. G., (1994), "An evidential reasoning approach for multiple attribute decision making with uncertainty", ***IEEE Transactions on Systems, Man, and Cybernetics***, 24 (1): 1–18.

- Yang, J. B., Wang, Y. M., Xu, D. L., Chin, K. S., (2006), "The evidential reasoning approach for MADA under both probabilistic and fuzzy uncertaintie", ***European Journal of Operational Research***. 171: 309–343.

- Yang, J. B., Xu, D. L., (2002), "Nonlinear information aggregation via evidential reasoning in multiattribute decision analysis under uncertainty", ***IEEE Transactions on Systems, Man, and Cybernetics Part A: Systems and Humans***. 32 (3): 1–18.

- Yuksel, I., Dagdeviren, M., (2007), "Using the analytic network process (ANP) in a SWOT analysis – A case study for a textile firm", ***Information Sciences***. 177: 3364–3382.

- Zhang, Y., Deng, X., Wei, D., Deng, Y., (2012), "Assessment of E-Commerce security using AHP and evidential reasoning", ***Expert Systems with Applications***. 39: 3611–3623.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]